

Komence de la dudeka jarcento intensiĝis la interlandaj rilatoj, en kiuj iu lingvafrankao estis bezonata, do la kreola lingvo pli forte disvolviĝis. Ekde la 1920-aj jaroj ĝi estis negative taksata kaj malpermesata de portugaloj, en kies lingvo okazas la kleriĝo. La unuan modernan priskribon de Kriyol faris *William André Wilson* je la fino de la kolonia periodo (1959, 1962). Dum la 70-aj kaj 80-aj jaroj la lingvo populariĝis kaj disvastiĝis, tiel ke ekzistas tri ĉefaj dialektoj: bissén (de la ĉefurbo Bissau), tiu de Geba & Farim kaj tiu de Cacheu. Radio kaj televido elsendas programojn kaj muzikon en Kriyol. Ĝi estas ĝenerale uzata por buŝa komunikado kaj kunoficiale en la lando, sed ĝi ankoraŭ ne havas oficialan ortografion kaj gramatikon, kio malhelpas ĝian oficialigon. Tamen, la portugalan lingvon, uzatan en la lernejoj, aktive regas nur malmultaj.

La silaba strukturo de Kriyol estas ĉefe KV (konsonanto vokalo). Ekzistas kvin vokaloj, ĉiuj povas havi influon de apuda nazala konsonanto. La frazo devas havi aganton kaj predikaton (SVO: subjekto-verbo-objekto). Jen ekzemplo: *Jon ta pista si amigus dinyeru senpri ku disgostu*. (Angle laŭvorte: John A lend his friends money always with sorrow. = John always lends money to his friends with sorrow). La prepozicioj tre similas al la portugaloj: di, dentru di, na, riba di, ku, pertu di, pa, antis di, suma, na metadi di, kontra, dipus di, te, pabia di, kuma, bas di, sin, tras di, desdi/dedi, ktp.

Specimeno de la „Patro nia”:

Pai nosse, q' tá na Céu, santificód sejá bocê nom', bem pa nos bocê rein, sejá fête bocê vontad, assim na terra moda na Céu. Pão nosse d' tud dia, dá-nos aoj, perdoá-nos nos ofensa assim moda no t'perdoá quem q' nos ofendid, e ca tchá-nos caí na tentaçôn, ma livrá-nos d' mal. Amen.

4.6. Indiana piĝino

Chinook ekestis kiel natura interlingvo antaŭ la apero de blankaj koloniistoj en indianaj teritorioj de Nordameriko. La lokaj indianaj tribaj lingvoj estis tro multaj kaj diversaj, tial por celoj de komerco ekestis indiandevena piĝino. Poste, uzata ankaŭ de blankaj vakeroj kaj komercistoj, ĝi pliriĉiĝis je anglodevenaj kaj francdevenaj esprimoj. Kun la progresanta koloniigo *Chinook* ekmalaperis, hodiaŭ ĝi ne plu ekzistas.

4.7. Afrikaj piĝinoj kaj kreolaj lingvoj

Pidgin Hausa estas miksa afrika lingvo kun eŭropecaj influoj, parolata en la nordo de Nigerio. Ĝi formiĝis en eŭropaj soldataj tendaroj. Ofta «faka» piĝino en afrikaj minejoj por interkompreniĝo de diversdevenaj ministoj estas *Fanakalo* aŭ *Basic Bantu*, uzata de ĉ. miliono da homoj. Minejaj estraroj eĉ organizas kursojn de tiu ĉi lingvo por novaj laboristoj – por certi, ke ĉiuj ordonoj kaj precipe alarmalvokoj estos komprenataj. Baza lingva fono de tiu ĉi kreoliĝanta piĝino estas eŭropecaj lingvoj angla kaj afrikansa kun subtabvolo de parencaj nguni-lingvoj zulua, nbedela kaj kosa. Surbaze de la bantua ekestis ankaŭ piĝinoj aŭ kreolaj lingvoj *Fly Taal*, *Seng*, *Pidgin A-70*, *Pidgin Ewondo*, *Kituba kaj Lingala*. Ankaŭ surbaze de la svahila lingvo ekestis piĝinoj, ekz. *Pidgin Swahili* kaj *Kisetla* en Kenio. La araba lingvo influis la sudanan piĝinon *Juba Arabic*.